Redacțiunea, Administrațiunea
și Tipografia:
BRAȘOVU, piața mare, Târgulŭ
Inului Nr. 30.
Scrisorĭ nefrancate nu se primescŭ.
Manuscripte nu se retrimitŭ.

Birourile de anunciurĭ:
Brașovŭ, piața mare, Târgulŭ
Inului Nr. 30.

Inserate mai primescŭ în Viena
R. Mosse, Haasenstein & Vogler (Otto Maas), H. Schalek, Alois Herndel, M. Dukes, A. Oppelik, J. Danneberg; în Budapesta: A. V. Goldberger, Eckstein Bernat; în Frankfurt: G. L. Daube; în Hamburg: A. Steiner.
Prețulŭ inserțiunilorŭ: o seria garmond pe o colónă 6 cr. și 30 cr. timbru pentru o publicare. Publicărĭ mai dese după tarifă și învoială.
Reclame pe pagina a III-a o seria 10 cr. v. a. séu 30 banĭ.

GAZETA TRANSILVANIEI.

ANULU LVI.

„Gazeta" ese în fiă-care ḍi

Abonamente pentru Austro-Ungaria.
Pe un anŭ 12 fl., pe șése lunĭ 6 fl., pe trei lunĭ 3 fl.
N-rii de Duminecă 2 fl. pe anŭ.

Pentru România și străinătate:
Pe unŭ anŭ 40 francĭ, pe șése lunĭ 20 fr., pe trei lunĭ 10 fr.
N-rii de Duminecă 8 francĭ.
Se prenumĕră la tóte oficiele poștale din întru și din afară și la dd. colectorĭ.

Abonamentulŭ pentru Brașovŭ
a administrațiune, piața mare, Têrgulŭ Inului Nr. 30 etagiulŭ I.: pe unŭ anŭ 10 fl., pe șése lunĭ 5 fl., pe trei lunĭ 2 fl. 50 cr. Cu dusulŭ în casă: Pe unŭ anŭ 12 fl., pe 6 lunĭ 6 fl., pe trei lunĭ 3 fl. Unŭ esemplarŭ 5 cr. v. a. séu 15 banĭ. Atâtŭ abonamentele câtŭ și inserțiunile sunt a se plăti înainte.

Nr. 267. Brașovŭ, Joi, 2 (14) Decemvre 1893.

Oleu pe focŭ.

Brașovŭ 1 Decemvre v.

Décă a contribuitŭ ceva la nutrirea pofteloră de predomnire și a intoleranței maghiare, acésta a fostŭ fără îndoiélă desbinarea dintre popórele nemaghiare, de care făcurămŭ amintire și în numĕrulŭ de erĭ alŭ fóiei nóstre, dér mai alesŭ tristulŭ faptŭ, că unele din aceste popóre mai micĭ și mai slabe în puterea lorŭ de resistență, și au pierdutŭ cu timpulŭ consciința națională și au devenitŭ astfelŭ materialulŭ celŭ mai mlădiosŭ pentru politica de contopire a maghiarismului violentŭ.

Intre aceste popóre suntŭ a se numĕra Germanii și după ei Rutenii din Ungaria. Atâtŭ la unii, câtŭ și la ceilalțĭ maghiarisarea a facutŭ progrese vedite în acești din urmă 25 de anĭ, și împrejurarea acésta, pe lângă multele slăbiciunĭ și neînțelegerĭ, ce au paralisatŭ, în mĕsură mai mare séu mai mică, și puterea de resistență a celorlalte popóre nemaghiare și mai viguróse și mai conscii de drepturile și de chiămarea lorŭ națională, a încuragiatŭ tendințele de desnaționalisare ale elementului domnitorŭ în modulŭ celŭ mai fatalŭ.

In consecuență Ungurii dela putere își ḍicŭ: décă ne-a succesŭ sĕ facemŭ sĕ amuțéscă aprópe cu totulŭ consciința națională a Germanilorŭ și a Rutenilorŭ din Ungaria, décă amŭ reușitŭ a paralisa în mare parte cu ajutorulŭ maghiaronilorŭ slovacĭ și sêrbĭ acțiunea de apĕrare a națiunei slovace și sêrbescĭ, și décă amŭ putută dobêndi ca partida națională a Sașilorŭ ardelenĭ, carĭ totdéuna au fost geloșĭ de naționalitatea lorŭ, sĕ între cu micŭ cu mare în tabĕra guvernului maghiarŭ, de ce sĕ nu ne succédă a constrînge cu timpulŭ și pe Românii atâtŭ de încăpățînațĭ și de neflexibilĭ în cestiunĭ de esistență națională, sĕ capituleze dinaintea ideii nóstre de statŭ?

Așa își ḍicŭ cei ce militéză adĭ cu atâta pasiune pentru idea statului naționalŭ maghiarŭ și în furia lorŭ de a ajunge la ținta aspirațiunilorŭ lorŭ violente, nu mai suntŭ în stare a cumpĕni împrejurările reale, nu mai potŭ judeca cu minte rece, décă într'adevĕrŭ avantagele, ce le-au dobênditŭ față cu Germanii și Rutenii din Ungaria îi îndreptățesce orĭ nu a spera, că'șĭ vorŭ puté realisa visulŭ lorŭ de contopire a tuturorŭ rasselorŭ de altă limbă.

Ceea ce vĕdŭ ei este numai, că în deosebĭ Românii se opunŭ bărbătesce planurilorŭ lorŭ nebune de maghiarisare și de aicĭ vine apoi, că d'alde „Pester Lloyd" îi amenință pe aceștia cu „mânia opiniunei publice" și cu „puterea impuitóre a statului ungarŭ".

Décă Ungurii arŭ fi mai cu judecată și mai cu prevedere, décă nu ar juca unŭ „va banque" periculosŭ în cestiunea naționalitățilorŭ, atuncĭ s'ar puté ușorŭ convinge, că ceea ce credŭ că au dobênditŭ față cu Germanii și Rutenii din Ungaria, nu este unŭ meritŭ nicĭ alŭ energiei, nicĭ alŭ culturii lorŭ, ci este unŭ resultatŭ alŭ slăbiciunei naționale a acestorŭ popóre, care își are sorgintea în desvoltarea lorŭ, și nu se datéză numai dela era restabilirei constituției unguresci, ci mai de multŭ.

Este ușorŭ a sparge o ușă deschisă și décă consciința națională are rĕdăcinĭ atâtŭ de slabe în sînulŭ poporului germanŭ și rutênŭ din Ungaria, nu-i mirare că și resistența lorŭ națională a fostŭ și este slabă și că între ei legile și ordonanțele unguresci de maghiarisare au adĭ atâta trecere.

Dér atâta și este totŭ cu ce se potŭ lăuda guvernanții ungurĭ. Copii Germanilorŭ din Ungaria, carĭ înainte numai cu vre-o 20 de anĭ aveau aprópe 400 de școle poporale cu limba de propunere germană, adĭ învață toțĭ numai în școlĭ unguresci și cam totŭ așa se întêmplă și cu copii Rutenilorŭ. Germanii și Rutenii ungurenĭ învață unguresce și nu se opunŭ guvernului. Dér de aicĭ până la maghiarisarea, ce-o viséză șoviniștii, este încă unŭ drumŭ lungŭ și fórte nesigurŭ.

Dér nu trebue sĕ trecemŭ cu vederea nicĭ faptulŭ, că și între Germanĭ și Rutenĭ se află, deși în numĕrŭ micŭ, bărbațĭ, carĭ vĕdŭ și simtŭ starea tristă și umilitóre de aservire națională, la care a ajunsŭ poporulŭ lorŭ.

Cu tóte aceste este întristătorŭ a vedé cum din partea rutênă sĕ aruncă tocmai acuma oleu pe foculŭ nenorocitului șovinismŭ unguresců prin aceea, că unŭ Episcopŭ rutênŭ, în servilismulŭ sĕu, vine sĕ-i dea în glasŭ într'o scrisóre circulară, ce a adresat'o înainte cu câteva sĕptĕmânĭ clerului diecesei sale.

Acesta este Episcopulŭ grecocatolicŭ rutênŭ din Ungvar, Iuliu Firczak. Circulara de cuprinsŭ politicŭ, ce a adresat'o clerului diecesei Muncaciului este unŭ *non plus ultra* de servilismŭ têrêitorŭ față cu maghiarismulŭ.

Episcopulŭ asigură înainte de tóte, că poporulŭ rutênŭ totdéuna și în tóte și-a identificatŭ interesele sale cu interesele rassei maghiare. După aceea spune, că condițiunea fundamentală a desvoltării culturale și naționale a unui statŭ este, ca „cetățenii sĕi, déră de altmintrelea vorbescŭ mai multe limbĭ, sĕ aibă o limbă comună, în care se pótă înțelege unii pe alții și sĕ pótă mai ușorŭ sĕ-șĭ câștige reciprocŭ inimele."

Pentru acestŭ scopŭ, ḍice mai departe, s'a adusŭ legea dela 1879 pentru întroducerea limbei maghiare în școlele poporale. Vlădicii „cu sentimente patriotice" ai ambelorŭ diecese gr. cat. rutene, dela Muncaciu și Eperieșŭ, au primitŭ acéstă lege cu bucuriă și au mulțămitŭ guvernului că a datŭ ocasiă Rutenilorŭ sĕ învețe ungurесce.

Acum, continuă, este problema clerului rutênŭ, ca sĕ facă sĕ se învețe câtŭ mai bine limba maghiară în școlele rutene. Poporulŭ e săracŭ și are sĕ lupte cu greutățĭ, dér voința tare le va delătura, mai alesŭ că elŭ își vede cea mai mare mândriă în aceea, ca copii sĕi sĕ facă progrese în limba maghiară.

In fine episcopulŭ Firczak cu încredere în puterea ideei de statŭ își esprimă speranța, că „diecesa rutênă a Muncaciului în primele decenii ale mileniului alŭ doilea alŭ patriei *va înmulți din generațiile mai tinere cu sute de mii contingentulŭ cetățenilorŭ de limba maghiară*".

Firesce, că o pastorală atâtŭ de „admirabilă" n'a putut sĕ nu emoționeze și sĕ încânte pe șoviniștii ungurĭ, carĭ au primitŭ pe Episcopulŭ rutênŭ la reîntórcerea sa din Pesta, unde a luatŭ parte la conferența episcopéscă, cu ovațiunĭ estraordinare.

Ne îndoimŭ fórte că toțĭ Rutenii ar împărtăși vederile lui Ferczak. Dér ajunge, că vorbesce unŭ Episcopŭ în numele poporului rutênŭ, pentru ca acésta nouă isbêndă sĕ li-se urce la capŭ șoviniștilorŭ.

Pe câtŭ ne îndoimŭ că speranța Episcopului renegatŭ se va realisa, pe atâtŭ suntemŭ de convinșĭ, că faptulŭ lui nu va fi decâtŭ spre stricăciunea celorŭ carĭ printrînsulŭ se vorŭ simți încuragiațĭ în nisuințele lorŭ contrare drepturilorŭ și libertății popórelorŭ conlocuitore.

Din Senatulŭ românŭ.

Discusiunea privitóre la cestiunea română.

Incepemŭ adĭ cu publicarea acelorŭ părțĭ din discursurile rostite ḍilele aceste în Senatŭ, care se referă la cestiunea română.

Discursulŭ d-lui D. Sturdza.

.....Trecŭ acum la a doua cestiune mare, aceea a esistenței naționale.

Fost'a guvernulŭ în acéstă cestiune înțeleptŭ și prevĕḍĕtorŭ, așa cum se cuvine sĕ fiă guvernulŭ regatului României independente?

Importanța regatului României și garanția menirii sale în viitorŭ, au două base de căpetenia. Intâia, că România este locuită compactŭ de Românĭ, între carĭ stră-

---

FOILETONULŬ „GAZ. TRANS."

„Aban Stolz și Judeii."

(Aban Stolz und die Juden. Ein zeitgemässer Beitrag zur Judenfrage für das deutsche Volk, von H. K. Lenz. Münster. in W. Adolf Russels Verlag 1893.)

(Urmare).

Titlu 5, tractéză între altele despre Evreii-domnĭ, séu magnațĭ, și despre ura nutrită contra Nejidanilorŭ. Se face aci deosebire între Evreii-domnĭ, séu Judeii, carĭ mănâncă carne de porcŭ, locuitorĭ în cetățĭ, necunoscĕtorĭ de locŭ, séu fórte puținŭ, de vre-o religiune, — și între Evreii, carĭ nu mănâncă carne de porcŭ și locuiescŭ în orașe, sate etc. Stolz ḍice, că Judeulŭ, care mănâncă carne de porcŭ, nu este mai multŭ Judeu. Acésta însĕ nu este adevĕratŭ! La o stațiune a căii ferate dintre Deșiu și Bistrița am prânḍitŭ la unŭ Evreu, șefŭ alŭ acelei stațiunĭ, și am mâncatŭ împreună carne de porcŭ, deși acestŭ funcționarŭ și-a înmormêntatŭ unŭ copilŭ cu preotŭ jidovescŭ, *juxta morem judaicam*. Și apoi chiar décă Judeulŭ nu ar fi astfelŭ în simțulŭ sĕu religiosŭ, elŭ totușĭ e Evreu în individualitatea naturei sale psichice de rassă; ba rassele corcite de Evrei, de multe-orĭ suntŭ mai periculóse, ca cele necorcite — fanatice. Iudeii suntŭ de multe soiurĭ, în fondŭ însĕ Judeulŭ este totŭ Judeu, chiar și în iadŭ.

Acești Judei, domnĭ, ḍice Stolz, facŭ speculă cu multe sisteme séu partide politice și mai cu sémă, cu liberalismulŭ, ca sĕ pótă ajunge domnĭ, ómenĭ de statŭ, miniștrii, inspectorĭ de școle, notarĭ, judĭ comunalĭ etc. Apoi érăși și érăși, cine e conducĕtorulŭ socialŭ democrațilorŭ în Germania? — Evreulŭ milionarŭ *Singer!* Cine în Austria? — Evreulŭ milionarŭ Dr. *Adler!* Cine a fostŭ în Francia capulŭ anarchiștilorŭ? — Evreulŭ Königstein, alias Ravachol! Și din ce elemente au constatŭ comuniștii în a. 1871? — In preponderanță din Evrei!

Acești Evrei-domnĭ, séu magnațĭ, ca sĕ esploateze creștinismulŭ în favorulŭ lorŭ, ḍice mai de parte Stolz, facŭ la Crăciunŭ pentru copiii lorŭ chiar și *Pomulŭ Crăciunului*. — In a. 1884 am făcutŭ, în Maramureșŭ cunoscință cu unŭ Evreu-domnŭ, dela Cracovia, cum se spunea elŭ, omŭ de-altfelŭ cu frumóse cunoscințe atâtŭ în legea mosaică și rabinică, câtŭ și în literatura clasică europénă. Trecêndŭ ambii într'o *Vinerĭ séra* pe lângă sinogoga din mijloculŭ satului, unde făceau sgomotŭ asurḍitorŭ vre-o 300—400 gurĭ evreice, i-am recomandatŭ sĕ între și elŭ înlăuntru. La acésta elŭ îmĭ ḍise: „Vĕdŭ, că d-ta eștĭ de totŭ mare fisionomistŭ; voiu sĕ-țĭ spunŭ déră, că pe mine, încă nimenea nu m'a cunoscutŭ, că așĭ fi Evreu; d-ta ești tatălŭ meu sciĭ acésta, — eu sunt Evreu, însĕ religiunea mea se chiamă: „*Francmasoneriă*", și ca sĕ nu fiu cunoscutŭ ca Evreu, mĕ ducŭ adese-orĭ în bisericele creștine." — Credĭ déră în acestea? l'am întrebatŭ. — „O, nicĭ decum, îmĭ rĕspunse. Lumea de adĭ e egalŭ cu nimicŭ, cea de dincolo érăși cu nimicŭ", — și scoțêndu-șĭ caietulŭ, scrie negru pe albŭ: „0+0=0". Și în urmă tresărindŭ, ḍise: „Și 0 totușĭ este ceva, cîcĭ adausŭ la „Nr. 1 face 10, la 10, face 100" etc. Atuncĭ despărțêndu-mĕ de dênsulŭ, mi-am adusŭ aminte de poetulŭ Heine, care scrie în ale sale cărțĭ, că elŭ numai din luxŭ s'a lăsatŭ sĕ se boteze.

Alban Stolz ḍice, că Evreulŭ e fidelŭ jurămêntului sĕu. Décă înțelege acésta față de Evreu, e adevĕratŭ; décă însĕ înțelege față de creștinĭ (Goim—Akum), nu este adevĕratŭ. Și ca sĕ scimŭ, că nu este adevĕratŭ, n'avemŭ decâtŭ sĕ vedemŭ acésta anunțată ca dogmă de credință talmudică, unde se ḍice: „Evreulŭ față de Akum póte sĕ rupă orĭ-ce jurămêntŭ!"

Titlu 6. Bogăția Jidovilorŭ; Rotschild. „Unŭ Jidovŭ e unŭ Jidovŭ, însă Sabbathulŭ îlŭ țină Evreii cu multŭ mai strictŭ, ca noi Creștinii!" scrie Stolz, care susține, că Jidovii suntŭ cei mai bogațĭ în Karlsruhe, Bühl și în Frankfurt, pentru ca acolo ei țină tare la Sabbath. Al. Stolz